

INDIANKLUBBEN i SVERIGE
c/o Bertil Thörn
Bendzgatan 25
SE-256 57 Ramlösa
Sweden

hemsida: www.indianklubben.org
kontakt : info@indianklubben.org
Plusgiro: 32 57 43 - 3
tel : +46 42 29 13 61
mob. : +46 70 532 96 89

HEJ ALLA INDIANINTRESSERADE Indianklubbsnoteringar nr 18, 2013

ansvarig utgivare: Bertil Thörn
utgivningsdatum: 2013-09-06

*Ni som får det här informationsutskicket via E-post får det för att ni är medlemmar i INDIANKLUBBEN, eller att ni vid något tillfälle på annat sätt har visat intresse för Nordamerikas indianers kultur eller historia.
Om ni inte längre vill ha dessa utskick meddela mig då det via ett mail eller enkelt postkort, brev eller per telefon*

HEJ

Så var väl kanske den här sommaren över. Svalorna (Tornseglarna) som i år har fött upp en unge inne på vår husvind, har i alla fall insett faktum och redan lämnat oss. Regn har vi också fått så att vi teg. Vi som gnällde om att det bara regnade runt omkring oss, men inget här i sta'n, höll alldeles på att drunkna när det äntligen kom. Så nu har ogräset åter börjat växa och det känns ju skönt. Åtminstone något som är som det ska. Men vad händer? Just när man börjat vänja sig vid tanken på det oundvikliga, så får SMHI för sig att pumpa in ett högtryck igen nu till veckoslutet. Och de hotar till och med med ett riktigt högsommarhögtryck... Ja, ja, man slutar aldrig att förvånas... Fram med grillen igen...

WOUNDED KNEE TILL SALU

Bo Lindberg i Blekinge ställde en fråga till mig om sanningshalten i alla rykten om att platsen Wounded Knee var till salu och varför inte platsen tillhörde reservatet och administrerades av oglalastammen. Det här är en lång historia, så jag föreslog för Bo att jag i stället för att bara kort svara honom i ett mail skulle göra det i den här formen. Alltså en längre utläggning om bakgrund och förutsättningar och att det lämpligaste forumet vore här, så att alla medlemmar kan få ta del av informationen.

Så, här är historien så långt jag har lyckats se igenom alla blindspår, ryktesspridningar och framkastade påståenden. Då jag endast har andrahandsinformation att gå på, så hävdar jag dock inte att det här är hela sanningen, eller kanske inte ens den mest troliga sanningen. Jag påstår bara att det är vad jag anser mig ha kunnat få ut av alla otaliga tidningsreportage och uttalanden som har förekommit. Och då har jag försökt att sälla bort de mest uppenbara efterhandsrekonstruktionerna och de strategiskt planterade osanningarna. Tag den här beskrivningen alltså för vad den är. Nämligen min personliga bild av vad jag tror. Var så goda...

I början av det här året (2013) chockade en viss Mr. James Czywczynski den indianska världen och för övrigt även många andra, med att han övervägde att lämna ut ett stycke land i Syd-Dakota till försäljning. Och det var inte vilket land som helst. Det var en 16 hektar stor landplätt, på vilken den välkända massakern vid Wounded Knee 1890 hade utspelat sig! (Observera att kullen med massgraven ingår inte i paketet). Wounded Knee, av alla platser, var alltså till salu!!! Och vem som helst kunde få köpa, bara man accepterade det begärda priset och anmälde sitt intresse före den 1 maj 2013, som Mr. Czywczynski hade satt upp som sin deadline!

Och priset - ja, det var förbluffande och ofattbara 3 miljoner dollar!!! Och det för ett landområde, inklusive ruinerna efter några nedbrända hus, som på marknaden bara värderades till några få tusen dollar!

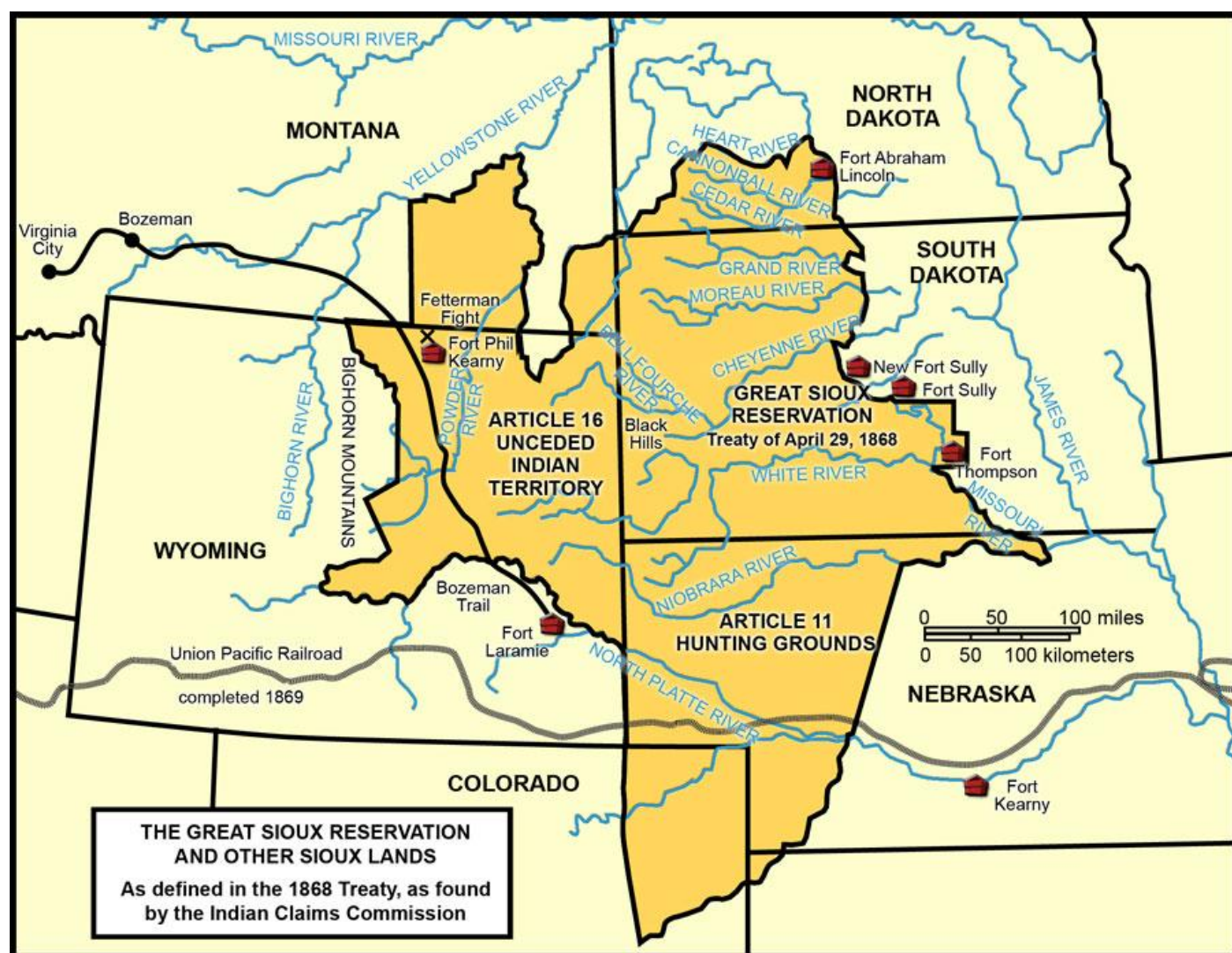
Trots det påstod han, att han redan hade ett knappt halvdussin intressenter av olika slag, som hört av sig. Han var ändå noga med att påpeka, att han inte skulle ta ställning till några som helst anbud före den 1 maj och då bara sälja till den som var villig att köpa såväl de 16 hektaren tillsammans med ytterligare ett mindre landområde vid Porcupine Butte (en av de platser där det påstås att Crazy Horse skulle kunna vara begravd) för ytterligare 1,9 miljoner dollar. Totalt alltså ofattbara 4,9 miljoner dollar!!! (Nästan 40 miljoner svenska kronor)! Han antydde dock, att han helst såg att oglalastammen själva skulle köpa landet. Men stammen hade direkt från början varit tydliga med, att de inte hade för avsikt att blanda sig i dessa dumheter. Många menade att det här landet fortfarande tillhörde oglalas och att Czywczynski inte hade någon rätt att sälja det. En del Lakota-aktivister vädrade också sitt missnöje. Stammedlemmen Garfield Steel framförde en varning till Czywczynski, när han i en intervju i tidningen Rapid City Journal sade:

"Det här är vår bakgård! Det är vårt hemland! Det har historiskt värde för vårt folk, inte för några icke-indianer. Vi kommer att ta strid för att behålla det. Och att behålla det som det är. Och det till varje pris..."

Vem var då denne James Czywczynski och hur kunde det vara möjligt att han ägde den här marken och även hade rätt att sälja den till vem han ville? Det är ju land inne på ett indianreservat och Mr. Czywczynski är ju inte indian! För att reda ut det så måste vi först titta lite på vad det här är för land, hur ägande av land på ett indianreservat fungerar och vilka lagar som reglerar ägarskapsförhållanden på ett sådant.

Redan 1868 hade siouxerna, i avtalet som kallades "Fort Laramie Treaty of 1868", tillförsäkrats ett stort landområde omfattande i stort sett hela västra delen av det nuvarande Syd-Dakota och delar av norra Nebraska. Dessutom hade

indianerna tillförsäkrats rätten att obehindrat fortsätta att jaga och vistas i stora delar av det som nu är Wyoming och i Sandkulleområdet i nordvästra Nebraska. Men efter att rykten om guldfyndigheter i Black Hills hade börjat spridas år 1874, strömmade mängder av vita lycksökare till området och började gräva i marken, klart i strid med de avtal som fanns. Myndigheterna klarade inte av att leva upp till sina förpliktelser enligt avtalet och militära konflikter blev följden.

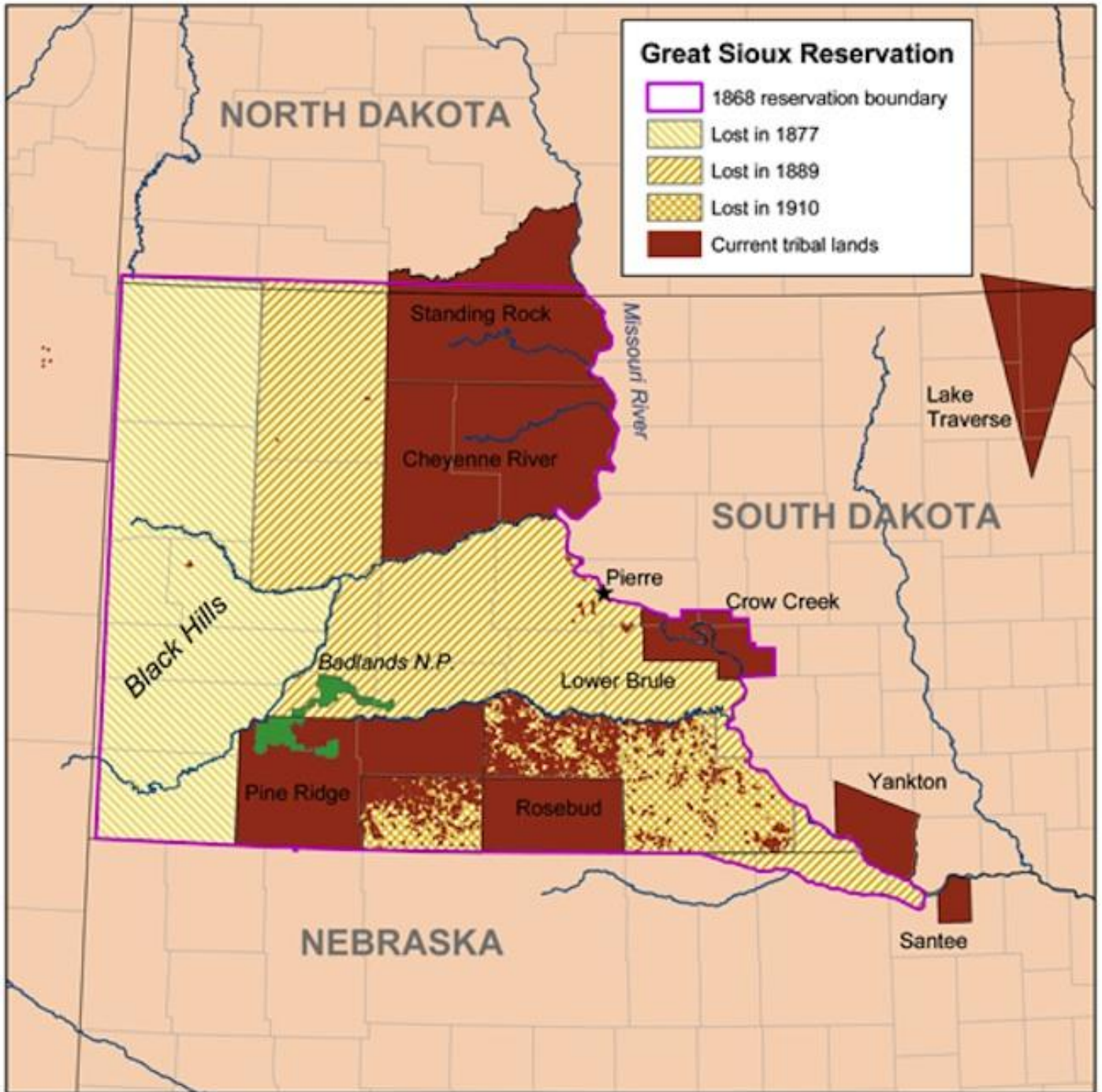

1877 hade man kommit så långt att ett nytt avtal slöts. Ett avtal som i alla år därefter har ifrågasatts, då det tillkom på ett mycket tveksamt sätt. Många menar att det inte var legitima företrädare för indianerna som undertecknade och att de som gjorde det inte hade någon rätt att göra det. Vidare att det bara var vissa stamgrupper som var representerade vid förhandlingen och att många av undertecknarna var mutade, eller inte alls förstod vad de skrev på. Enligt det avtalet hävdade ändå myndigheterna, att man nu hade köpt av siouxindianerna en åtta mil bred landremsa i västra delen av det som då kallades Dakota Territory, samt allt land väster om Cheyenne och Belle Fourche Rivers, inklusive hela Black Hills. Resten skulle fortfarande vara siouxindianskt land, gemensamt ägt av stammen.

Den indianska kulturen och det indianska samhället byggde på gemensamt ägande och på en bygemenskap där den utvidgade familjen - släkten - var samhällets grundsten. Den siouxindianska livsformen var, som hos de flesta prärieindianska samhällen, ett kringvandrande jägarsamhälle. Individuellt ägande var främmande för de här människorna och ägande av mark var för dem helt otänkbart. Lika lite som att man kunde äga den luft alla andades. En faktor som gjorde det närmast omöjligt för dem att förstå tanken med de skrivningar som gjordes i de olika avtal som de vita slöt med dem. De vita, å andra sidan, kunde inte, eller ville inte, förstå indianernas synsätt. Enligt de vita kunde man inte leva som indianerna gjorde. Vägen till framgång och utveckling för indianerna låg i att man gav upp sitt kringvandrande liv, blev bofasta och började bruka jorden, som de vita gjorde, menade man.

Så 1887 stiftade de vitas myndigheter en lag som kallades "the General Allotment Act", eller mera populärt "Dawes Act", efter dess upphovsman. Lagen hade som syfte att bryta upp de gemensamt ägda landområden som indianerna satt på och i stället tilldela varje familjeöverhuvud ett eget landområde, en landlott om 65 hektar samt mindre delar till övriga familjemedlemmar, där det var tänkt att familjen sedan skulle kunna börja odla och föda upp boskap och på sikt bli självförsörjande. Vad man ville åt var i grunden det indianska samhällssystemet och dess ledarstruktur. Att ta ifrån hövdingarna deras ställning och därmed makt och på det viset få enskilda individer mera självständiga och därmed lättare att påverka. För att kunna påbörja avsättningen av dessa landlotter genomförde man en folkräkning på reservaten. Det visade sig då att stora delar av det ursprungliga reservatslandet skulle komma att bli över, när varje familj hade fått sina landlotter. Detta överblivna land tillfördes då helt sonika myndigheterna, som i sin tur sedan kunde sälja landet till vita nybyggare.

Två år senare stiftade man en ny lag, som gick ut på att man bröt upp den stora gemensamma siouxreservationen i fem mindre delar för var och en av de olika stammarna. (Ett par av de sju lakotastammarna fick dela på ett reservat och ett annat litet reservat kom att ligga utanför det ursprungligt avsatta landet). Ett av dessa reservat blev alltså

oglasiousernas. Det kallades Pine Ridge Indian Reservation. Genom de här manövrarna hade myndigheterna i stort sett halverat det ursprungliga "Stora Siouxreservatet" och tillfört sig själva enorma landmassor (ungefär 3,6 miljoner hektar), som man nu, med god förtjänst, kunde sälja till vita farmare, järnvägsbolag och andra intressenter. Man hade ensidigt beslutat att gottskriva siouxerna med 1:25 dollar per acre (drygt 3:10 dollar per hektar) för detta "överblivna" land. Pengar som man dock inte betalade ut, utan i stället använde för att täcka de kostnader man hade för de andra åtaganden man i avtalen hade förbundit sig att stå för. Sådana kostnader som mat och kläder till indianerna under en övergångsperiod. Upprättandet av agenturbyggnader, skolor, kyrkor och affärer. Byggandet av vägar, tillhandahållandet av vagnar, jordbruksredskap och kreatur, samt pengar att avlöna vita som skulle tjänstgöra på reservaten som administratörer, läkare, instruktörer och lärare med mera. Alltså allt som de vita i avtalet hade utlovat som en del av den köpeskilling man sagt sig vara villiga att betala indianerna för det land som de avstod! Man tog alltså indianernas pengar för att betala det man själv skulle ha tillhandahållit!!!

Och inte nog med det. Då myndigheterna inte ansåg att indianerna var kapabla att själva sköta en gård och ett jordbruk, så skulle allt tilldelat land i 25 år förvaltas av de vitas myndigheter åt indianerna, som alltså i praktiken inte tilläts att fullt ut äga sitt eget land utan bara "låna och bruka" det! Indianerna kunde alltså inte göra något med sina gårdar, utan att Indianbyrån, som var Inrikesdepartementets förvaltningsenhet för indianska angelägenheter, först hade godkänt det man ville göra!

Men här hade man inte tänkt sig för. Det här innebar ju även att indianerna nu inte ens kunde sälja sina landplättar! När man upptäckte det, så lade man helt enkelt 1902 till ett avtals tillägg, kallat "Dead Indian Act", vilket föreskrev att markandelar man hade fått i arv skulle kunna säljas, trots att landlotten ändå stod under statlig förvaltning. Allt för att underlätta för vita att skaffa sig mera land.

År 1906 kom nästa slag. Myndigheterna fastställde i och med "Burkes Act" ytterligare ett tillägg till landfördelningslagen, som innebar att regeln om statligt förvaltande i 25 år av indianska landlotter kunde upphävas, om man bedömde att den indianske landägaren nu plötsligt hade blivit "kapabel" att själv sköta sin jord. Då kunde gården undantas från det statliga förvaltandet, ägaren medges amerikanskt medborgarskap och marken kunde då beskattas i vanlig ordning. Och - det viktigaste - ägaren kunde nu sälja, om han ville det!

Då de flesta indianer ändå inte brukade jorden - vilket i många fall helt enkelt inte gick, då dess kvalitet var sådan att det inte fungerade - tjänade han inga pengar. Utan pengar kunde han inte betala sin skatt och så småningom blev det läge för myndigheterna att beslagta landet som kompensation för landägarens skatteskulder!!! Listigt uträknat, eller hur? Det var dessutom tämligen vanligt att myndigheterna undvek - medvetet eller inte - att meddela markägaren, att han nu "ansågs kapabel" och att gården därmed var undantagen från statlig förvaltning och att ägaren nu var skattskyldig! Lika ofta var situationen den, att gårdsägaren inte förstod den situation som uppstod, när han själv övertog förvaltningen. Många insåg inte, eller visste inte hur de skulle göra för att betala skatt. Det här gav Inrikesdepartementet ytterligare land som nu var fritt att överföra till vita intressenter.

År 1908 gick man ännu längre. Då fick Inrikesministeriet rätt att sälja en död markägares landlott, om man gjorde bedömningen, att arvingarna inte skulle vara kapabla att ta hand om marken! Vilka grunder man gjorde sådana bedömningar utifrån skulle vara intressant att veta. Det här är ju som upplagt för godtycke!

Dessutom kvarstod ju det faktum, att även allt annat tilldelat land, när de 25 åren under förvaltning - alltså från år 1912 - var till ända, inte längre skulle förvaltas av staten, utan respektive ägare kunde nu göra vad han ville med landet. Många indianer såg då möjligheten att helt enkelt sälja för att få tillgång till pengar, då tillgången till sådana redan vid den här tiden hade blivit en nödvändighet för att överleva. Det gick inte längre att leva av vad naturen gav.

På Pine Ridge har dessa affärer efter införandet av "Allotment Act" inneburit att ungefär 37 % av den ursprungliga ytan har försvunnit ur indiansk ägo. Andra problem är att landlotterna redan från början var alldeles för små för att kunna brukas på något vettigt sätt och att dessa landlotter ägdes av ett flertal familjemedlemmar tillsammans, men med olika stora andelar. Genom åren har sedan dessa små andelar ytterligare delats genom arv, ingifte och liknande, så att det nu finns över 20 000 enskilda personer som står som huvudägare till var sin liten plätt på reservatet. Och det behöver inte vara någon som de facto bor på reservatet, eller ens är medlem i stammen. Från början fanns 8 274 landlotter fördelade på Pine Ridge. På dessa landlotter finns nu sammanlagt 204 000 indianska andelsägare, varav 157 000 äger andelar som är mindre än 2 %! Dessutom finns på reservatet 1 600 andelar som ägs av icke-indianska personer.

Så, 1934 kom en genomgripande förändring av i stort sett allt som har med indianer att göra. En helt ny lag, den så kallade "Wheeler-Howard Act" (också känd under benämningen "the Indian Reorganization Act") infördes. Mycket i den var till fördel för indianerna, men de gamla problemen med landägande lyckades man inte lösa. Tvärtom så återinförde man nu kravet på att allt indianägt land för all framtid skulle förvaltas av myndigheterna. Men man gjorde lättnader i möjligheten att få sitt land "friförklarat". Dels skedde det med automatik om en arvtagare var vit och dels kunde en indian begära hos myndigheterna att få sin mark undantagen från den statliga förvaltningen och alltså bli beskattningsbar. Därmed kunde marken också bli möjlig att sälja.

Men även efter dessa nya regler kvarstår de största bekymren med landägande för indianerna.

- Arv och testamenten fortsätter att sönderdela de redan små andelarna och ständigt skapas ett ökat antal delägare till varje landlott, men utan att de enskilda andelarna stakas ut. Således kan inte en delägare sälja om inte alla de andra går med på att hela landlotten säljs!
- Systemet med statlig förvaltning innebär att den egentlige landägaren inte är fri att fatta sina egna beslut om vad han eller hon vill göra med landet
- Allt större delar av reservatets landmassa ägs nu av icke-indianer
- Indianstammars nedärvda rätt till självständighet är begränsad till landområden som fortfarande står under statlig förvaltning

Ytterligare ett fall av landavträdelse har drabbat indianerna på Pine Ridge. Under Andra Världskriget exproprierade Staten ett område i nordvästra hörnet av reservatet, som bedömdes enbart bestå av obrukbart land, så kallat "bad land". Man skulle ha det till ett militärt bombfällningsområde, där militären kunde öva och där man kunde destruera gammal eller felaktig ammunition. Det här gjorde man med stöd av "Exproprieringslagen", ett lagrum i konstitutionen som tillåter den federala regeringen och i vissa fall en enskild stat, att tvångsinlösa mark när det anses finnas ett publikt behov av det.

Hur leder då allt det här fram till frågan om hur en viss Mr James Czywczynski kan äga landet där massakern vid Wounded Knee utspelade sig och hur han nu kan erbjuda det till försäljning för ett skamligt högt pris? Vem är han och vad har han för bakgrund och hur har han blivit inblandad i den här historien?

För det får vi också gå ett gott stycke tillbaka i tiden. Närmare bestämt till slutet av 1920-talet. Landlotten vid Wounded Knee ägdes då av ett indianskt par, Mattie Good Medicine-Looking Horse and Lois Good Medicine. På fastigheten fanns en affär som kallades Wounded Knee Battlefield Trading Post och som servade de kringboende ungefär som en lanthandel. I början av 1930-talet sålde paret, som då var i sin fulla rätt att sälja, landlotten och affären till familjen Gildersleeve. Clive Gildersleeve var en vit man från Minnesota. Hans hustru, Agnes, var av chippewa-härkomst. Ett pris på 1 000 dollar har angivits som köpeskilling. Clive och Agnes Gildersleeve drev sedan affären vidare under de närmaste trettio åren, samtidigt som de också byggde upp ett litet museum innehållande saker som de delvis hade köpt och delvis fått av områdets indianer. Om ett och annat av dessa föremål möjligen hamnade här som en avbetalning på någon uppkommen och förfallen kredit i affären är väl inte omöjligt. Men det har mindre betydelse i sammanhanget, Familjen Gildersleeve kom i det stora hela väl överens med de kringboende.

Här måste vi påpeka att det i ett sådant här fall, när affärer med stora belopp står på spel och det finns såväl moraliska som affärsmässiga och även politiska aspekter involverade, så är alltid luften fylld av kringflygande rykten och påståenden, verbala hot och anklagelser och flera olika parter, med olika intressen, står mot varandra och gör vad man kan för att smutskasta sina motståndare, samtidigt som man vill väcka sympati för sina egna intressen. Vi kan alltså inte med säkerhet veta vad som är sant, eller bara osakliga taktiska utspel i den här härvan. Jag avstår därför från att peka ut vem som har rätt och vem som har fel. Det får framtiden utvisa. Men ytterligare några beskrivningar av händelseförloppet kan ändå göras.

Affären gick, enligt Gildersleaves efterkommande, aldrig speciellt bra och parets ekonomi var i slutet av 1960-talet om inte direkt dålig, så inte var den bra. Hjälp kom då överraskande från oväntat håll. En grupp affärsmän erbjöd sig att hjälpa det åldrande paret genom att gå in som samarbetspartners i affären. En dominerande medlem av den här gruppen var just James Czywczynski, som 1968 flyttade hit med sin familj. Vissa källor säger att Czywczynski bara gick in som partner. Andra att han köpte fastigheten inklusive museet och affären av Gildersleeve för 1 000 dollar. Själv påstår han att han köpte loss fastigheten inklusive samtliga hus och inventarier från banken, efter att affärsrörelsen gått i konkurs och att han då betalade 750 000 dollar. Familjen Gildersleeve bodde då fortfarande på gården och det är mycket oklart vem som därefter var den egentlige ägaren till fastigheten. Czywczynski hävdar dock att det från den tidpunkten var han som var ägaren. Det här är naturligtvis en av de viktigaste punkterna i tvisten och måste få en rejäl genomlysning så småningom. En möjlig väg att öppna upp det här pusslet är att försöka se igenom vilket motiv Czywczynski kan ha haft för att gå in i det här - om det nu bara var som samarbetspartner eller som ny ägare. Eller om det var något helt annat... Att köpa en affär långt ute i ingenstans, på ett fattigt och stökigt indianreservat och en affär som dessutom gick rätt så dåligt, ja det verkar ju inte som någon lysande idé. Något annat måste antagligen ha legat bakom.

Det har framkommit att det i mellantiden hade tillskapats åtminstone två olika grupperingar med investeringsintressen i platsen Wounded Knee. Straxt före Czywczynskis uppdykande på scenen 1968 hade några intressenter i Rapid City börjat utarbeta en plan för att uppföra ett minnesmonument på platsen för Wounded Knee-massakern. Enligt deras plan skulle det bli ett stort marmormonument som skulle resas över massgraven uppe på kullen. Pengar till det här skulle man få in genom att starta en nationsomspännande insamlingskampanj. Även om projektet från början framställdes som att det avsåg att hedra alla de som dödats på platsen, så kom det snart fram, att pengarna också skulle gå till att på platsen bygga upp ett motell med restaurang samt ett turistkomplex med museum och giftshop.

För att genomföra det här hade man alltså registrerat två organisationer. Ett vinstdrivande bolag som kallades Sioux Corporation, samt en ideell, icke vinstdrivande organisation kallad Wounded Knee Memorial Association. En representant från den senare organisationen skulle ha en styrelseplats i det vinstdrivande företaget. Den representant som platsen skulle erbjudas till skulle vara en medlem ur Oglala Sioux Tribal Council - alltså ogalalasiouxernas stamråd. För övrigt skulle man inte ha några stammedlemmar, eller ens några indianer över huvud taget med i något av de båda företagen. Det vinstdrivande företagens namn, Sioux Corporation, hade man förmodligen valt för att det ändå skulle ge intryck av att vara ett indianägt företag. Den drivande kraften bakom hela det här upplägget skulle det snart visa sig var en viss Mr. James Czywczynski!

Han hade lockat med sig de andra investerarna med beskedet, att han redan hade tillskansat sig marken där massakern inträffade och att han nu hade licensen för att driva handel på platsen. Nu återstod bara att också köpa platsen uppe på kullen där massgraven låg och där monumentet alltså skulle resas. Den platsen ägdes av den lokala katolska kyrkan, "the Holy Rosary Mission at Pine Ridge". Missionens Jesuit-pastor, Rev. Ted Zuern, S.J., kontaktades av investerarna, som försökte locka pastorn med en styrelseplats och man berättade för honom, att han i styrelsen skulle komma att sitta tillsammans med statens guvernör, George McGovern, som ju var en välkänd och betydelsefull person. Kanske gjorde man så i hopp om att det skulle imponera på prästen.

Zuern rapporterades dock ha blivit förfärad över idén och speciellt över den modell av marmormonumentet med sin krypta, där likrester från de döda, som skulle grävas upp ur massgraven, sedan skulle placeras. Han fick också klart för sig att investerarna inte hade talat med stammen eller med folket i byn Wounded Knee. Investerarna hade bara sagt sig vara helt övertygade om, att indianerna skulle köpa förslaget med hull och hår, när de insåg hur mycket pengar projektet skulle komma att inbringa.

Prästen hade därefter hört sig för hos stamrådet, som också de uttalade sig negativt om idén. Men det visade sig trots allt, att några av rådets medlemmar privat hade tillfrågats och påstods vara positivt inställda till idén.

Bekymrad över att investerarna skulle kunna köra över det lokala samhället, genom att gå direkt till biskopen i Rapid City-distriktet, skyndade han sig att överlåta hela kyrkoområdet, inklusive gravplatsen, till stammen för att förebygga liknande spekulationer i framtiden. Med vilken rätt och hur han på egen hand kunde genomföra det, förstår jag inte. I takt med att sådana här informationer uppenbarades för folket på reservatet, så tilltog motståndet och protesterna och investerarna drog till slut tillbaka sin plan och lade ner hela projektet. Den omedelbara faran var till synes avvärjd.

Inget mera hände och Czywczynski fortsatte att driva den lilla affären och museet. Familjen Gildersleeve bodde kvar i ett av husen. Allt gick sin gilla gång ända till en februaridag 1973, då plötsligt ett 40-tal bilar rullade in i den lilla byn Wounded Knee och en stor mängd protesterande människor etablerade ett läger uppe på kyrkbacken. Det visade sig vara högljudda representanter för den militanta indianska rörelsen American Indian Movement (AIM) som protesterade mot det vanstyre som man ansåg att stamledningen bedrev på reservatet och det allt mera eskalerande våld som reservatsbefolkningen utsattes för av stamledningens underhuggare. AIM hade därför valt att ställa myndigheterna inför ett ultimatum genom att ockupera den för indianerna heliga platsen vid Wounded Knee. Till stora delar var det här en fullt legitim rörelse, med det goda syftet att hjälpa och beskydda indianer som på många ställen i samhället, huvudsakligen i storstäder som Minneapolis, Denver, Los Angeles och liknande, ständigt utsattes för trakasserier, våld och rasdiskriminering. Men bland ockupanterna fanns också militanta, tämligen råbarkade, element som såg det här som en chans att skapa sig TV- och tidningsrubriker och som tog varje tillfälle i akt att själva ta till såväl verbalt som fysiskt våld. En situation som ytterligare förstärktes av att den dåvarande stamledningen, huvudsakligen ordföranden Dick Wilson, höll sig med en slags livvaktstyrka av unga, arga män, som här såg en möjlighet att bedriva ett maffialiknande regemente gentemot allt och alla. Konflikten blev häftig och myndigheterna överreagerade kraftigt. Men AIM uppnådde sina syften. Under de närmaste två till tre månaderna var de ledande figurerna som Russell Means, Clyde Bellecourt, Dennis Banks med flera, dagligen och stundligen på alla TV-skärmar och på alla tidningars förstasidor. Även i utlandet.

De som drabbades värst var alla de som de olika parterna sade sig vilja beskydda. Det tysta folket ute i bygderna. Byborna i den lilla byn Wounded Knee, men också såväl familjerna Czywczynski som Gildersleeve. James Czywczynski själv var inte hemma när AIM-krigarna kom och tog över affären och museet. Men de tog medlemmar ur familjen Gildersleeve till fånga och höll dem som gisslan i ett antal dagar. Ur museet stal de mängder av gamla, oersättliga föremål. Affärens hela lager användes för deras eget behov under den belägring som gruppen snart utsattes för av stora arméstyrkor, inklusive US Marshalls, samt Dick Wilsons "Goons". Det hela slutade med att såväl affären som museet och alla de andra husen nere vid bäcken, samt kyrkan uppe på kullen, brändes ner. Både Czywczynskis och Gildersleeves bilar förstördes och i stort sett allt ödelades, medan Gildersleeves så småningom frigavs ur sin gisslansituation. James Czywczynski hade inte längre något att återvända till. Och inte fick han heller någon hjälp av myndigheterna med ersättningar för allt han hade förlorat. Han hade alltså all anledning att vara bitter. Ändå hände inget från hans sida. Han skaffade sig och sin familj ett nytt boende och gick vidare med sitt liv, då han insett att myndigheterna inte tänkte hjälpa honom.

(För en beskrivning hur den här ockupationen gick till och händelserna vid Wounded Knee våren och försommaren 1973 se mitt kapitel "Det nya indiankriget" i Indianklubbens årsbok från 1980, "De tog vårt land").

Åren gick och i mitten av 1990-talet erbjöd sig senator Tom Daschle, att driva ett förslag om att "Wounded Knee Massacre Site" skulle förvandlas till en "National Tribal Memorial Park". Därmed skulle federala medel kunna anslås såväl till markköp som till upprättandet och driften av en park. Det, menade han, skulle ge inkomster till stammen. Stammens medlemmar skulle få arbete och platsen skulle få det skydd den förtjänade. Men även till det här fanns det motstånd. En grupp som kallar sig "Wounded Knee Survivors Association", bestående av ättlingar till de som överlevde massakern 1890, tillsammans med några utomstående stödorganisationer stoppade förslaget. De hävdade, att de inte ville veta av någon som helst inblandning från utomstående, som skulle komma och tjäna pengar på att exploatera denna heliga plats. Så trots att stammen från början var positiv, insåg man att med sådant motstånd i de egna leden, skulle de tänkta investeringarna aldrig kunna genomföras. Så stamrådet tackade till slut nej till förslaget och det lades aldrig fram för Kongressen.

Inget mera hördes av James Czywczynski. Men senhösten 2012 hade ett annat landområde i Black Hills, som också var heligt för indianerna, kommit upp för försäljning på auktion. Här gick flera olika indianska stamledningar och organisationer samman och lyckades via en penninginsamling få in de 9 miljoner dollar som behövdes för att köpa landet och återbörda det till indiansk ägo. Kanske var det detta som triggade den då 75-åriga James Czywczynski till att göra ett sista försök att få ut en hygglig ersättning för det land han påstod sig äga och för de förluster han åsamkats 1973. Han gjorde nu samma sak som familjen Runnels hade gjort med sitt land, i området som indianerna kallar Pe'Sla. Han satsade alltså på att bjuda ut landlotten vid Wounded Knee till försäljning för ett pris av 3 miljoner dollar och sade sig vara villig att efter den 1 maj 2013 utvärdera alla bud som då hade inkommit och låta den som först hade accepterat det preciserade budet, eller högre, få köpa, oavsett vem det än var.

Men den 1 maj 2013 passerades och inga konkreta bud hade kommit in. Samtidigt började kritiska röster höras från allt flera håll om det orimliga i prissättningen och att han i stället borde ha så mycket heder i kroppen, att han kunde skänka landet till stammen. Alla möjliga påståenden och hot rullades ut över tidningssidor i hela landet.

Till dags dato har det alltså inte kommit in några kända bud och alla de påståenden om att Czywczynski hade erbjudanden från något halvdussin intressenter från alla tänkbara håll, till och med från Tyskland, har alltså kommit på skam. Nyligen har det ryktats att den kände skådespelaren Johnny Depp skulle ha visat intresse för att köpa det. Allt för

att i hans fall sedan kunna skänka tillbaka landet till oglalastammen. Men inte heller därifrån tycks det ha kommit något verkligt konkret bud. Och man frestas väl närmast tro, att det i hans fall nog mera handlar om att få personlig PR, än om någon verklig omsorg om landet och om oglalasiouxerna. Det hela passar dessutom väldigt bra ihop med marknadsföringen av den senaste film han medverkar i, nämligen "The Lone Ranger", där Depp gestaltar indianen Tonto.

Det allra senaste är att Czywczynski nu har meddelat oglalastammen, att om ingen kommer fram före den 2 september och köper marken för att sedan skänka den till stammen, då kommer han att anordna en öppen auktion, men med ett visst förbehåll. Det verkar nämligen som att han nu har backat efter all uppståndelse och allt motstånd och nu i första hand vill sälja till någon med förbehållet att marken därefter skulle tillfalla stammen. Oglalastammen har alltså första tjing, vilket inte har varit fallet tidigare.

Och vad händer nu då? Den 2 september passerades alldeles i veckan, men ännu har inget mera hörts i frågan. Så det återstår väl att se vad som kommer ut av den här farsartade historien så småningom. Det troliga är nog att Mr. James Czywczynskis dröm alla sköna greenbacks aldrig kommer att gå i uppfyllelse, även om han kanske fick en liten kick av förnyat hopp i och med att området Pe'Sla såldes för stora pengar. Och kanske var det just det som fick honom att göra ett sista tappert försök. Vem vet?

För oss utomstående, vi som är genuint intresserade av den indianska historien och kulturen, skulle det tveklöst ha varit mer än välkommet med ett riktigt minnesmonument på platsen, komplett med ett seriöst Visitor Center/museum, som på ett sakligt sätt kunde berättat historien om denna tragiska händelse. Det ska här tilläggas, att det finns faktiskt på området numera en byggnad som kallas Wounded Knee Museum. Men jag har aldrig varit inne där och kan inte säga något om vad som döljes där inne. Det ser på utsidan heller inte alltför inbjudande ut.

Men samtidigt som man tycker att något seriöst minnesmärke borde finnas här, så får man också respektera indianernas egen uppfattning, om att deras förfäders blod har flutit på den här platsen, vilken därför aldrig någonsin ska degraderas till att "bara bli ännu en turistattraktion", som någon tjänar pengar på.

Fortsättning lär dock följa...

AUGUST SCHELLENBERG DÖD

Den välkände filmskådespelaren August Schellenberg har gått bort i en ålder av 77 år. Han var född den 25 juli 1936 i Montréal, Québec, död 15 augusti 2013 i Dallas, Texas, i sviterna efter en lång tids kamp mot lungcancer. Han var en kanadensisk skådespelare som var av blandad mohawk-schweizisk-tysk härkomst och utbildade sig på National Theatre School of Canada.

För oss är han naturligtvis mest känd för sina mycket fina rolltolkningar av olika indianska personligheter. Inte minst som Sitting Bull i såväl filmen Crazy Horse, som Bury My Heart At Wounded Knee, för vilken han nominerades för en Emmy Award. Men också som Chief Powhatan i

storfilmen Den Nya Världen och birollen som Chomina i filmen Black Robe. En roll för vilken han fick en Gemina Award.

Men han har också spelat med i andra filmer som Rip Off, Free Willy och Iron Will och dessutom i TV-serier och dokumentärer. Han efterlämnar hustru och tre döttrar.

Jag, och många med mig, kommer att sakna honom. Han var en utomordentlig karaktärsskådespelare, med en mycket stark utstrålning. Speciellt kommer jag ihåg honom för avsnittet om Sitting Bull i den kanadensiska TV-serien Chiefs, där han spelar huvudrollen i det avsnittet och gör ett mycket starkt intryck i episoderna där folkets förtroende börjar svika ledaren och han griper till vissa despotiska metoder i sin ambition att rädda folket. Det är starka scener, som man tyvärr inte så ofta ser i film, där hjälten alltså plötsligt visar svaga sidor. Men i det här fallet mycket trovärdigt framställt. Indiansk film har blivit en personlighet fattigare.

ALKOHOL PÅ PINE RIDGE INDIAN RESERVATION

Det är ännu inte avgjort om stamledningens förslag, att tillåta alkoholinnehav på reservatet, kommer att genomföras eller ej. Det är stamrådet som ska ta ett beslutet om hur det ska bli vid något framtida möte. Den folkomröstning som genomfördes i mitten av augusti gav visserligen ett positivt resultat för förslaget. Men folkomröstningen är endast vägledande och inte bindande. Det är stamrådet som beslutar. Många tycks ändå tro att det blir ett godkännande och nu rasar debatten för fullt, där de båda lägren gör vad de kan för att antingen framhäva fördelarna med ett godkännande eller de negativa konsekvenserna av detsamma. Men samtidigt börjar nu bekymren kring allt det praktiska, som är förknippat med ett eventuellt genomförande, att ventileras. Och det är naturligtvis inte sådär självklart att det bara är att sätta igång. Det är många praktikaliteter som ska åtgärdas. Så vi får väl se vad stamrådets beslut blir, till att börja med...

PÅMINNELSE OM INTRESSANT UTSTÄLLNING

Det här är ett arrangemang som vi har tipsat om tidigare. Då dristade jag mig till att antyda att det till och med kunde vara läge för att några intresserade slog sig ihop och åkte ner till Berlin tillsammans. Det dock med förbehållet att var och en åkte på eget initiativ, men att vi ändå kunde samordna oss på något sätt. Till exempel hjälpa till med bokning av flygbiljetter och hotellrum. Sex medlemmar nappade direkt på förslaget och anmälde intresse av att följa med om det blev något.

Ytterligare en idé har nu kommit upp och det är att man, i händelse av att det blir en resa, då kanske skulle lägga den i anslutning till julhandeln i Berlin. Alltså någon gång under december månad. Så, förutom irokesutställningen, skulle man kunna få med ett rejält stads- och shoppingbesök i Berlin. Vidare kunde man också passa på att besöka Etnologiska Muséet och se deras indianska utställning. Det här kunde ju bli en riktigt givande utflykt över några dagar (två eller tre övernattningar).

Exhibition: On the Trails of the Iroquois

18 October 2013 - 6 January 2014

Martin-Gropius-Bau, Niederkirchnerstr. 7, 10963 Berlin/Germany

The present exhibition will attempt to trace the development of Iroquois culture from its origins up to its vibrant articulations in the present-day United States and Canada, following their varied history through colonial times characterized by war, trade, and European missionary efforts; the subsequent weakening of their power through loss of land and political autonomy and the eventual break-up of the League after the American Revolution; the cultural transformations during the Reservation period; and their strive for sovereignty in the twentieth century up to very contemporary concerns.

Presenting approximately 500 objects this large-scale exhibition On the Trails of the Iroquois brings together for the first time historical paintings and drawings, precious ethnographic objects, and extraordinary examples of Iroquois contemporary art from major collections in Europe, the United States, and Canada.

Ethnologisches Museum, Berlin

Fri 26 November 1999 - until further notice

North American Indians From Myth to Modern

The store rooms of the Ethnological Museum house close on to 30,000 objects originating from the North American Indians. The exhibition's most important aim is to show an assortment of the abundant holding, which is rich in pieces dating back to the beginning of the 19th century. The main section of the exhibition is arranged according to five so-called cultural regions: prairie and plains, the south west, California, the north-west coast and the arctic. From each of these regions especially old and valuable collections are on show, the individual exhibits selected with particular focus on their material, economic or ceremonial significance.

At the same time the exhibition tackles the generally held cultural ideas which have profoundly influenced our view of the 'Indian': the clichés about noble and wild savages, Karl May's 'Winnetou' and fairground Indians in Germany among other things.

Nowadays the North American Indians are no longer regarded as an extinct race, an idea often propagandized in the past, but rather as a part of modern American and Canadian society in which they have to claim their place. For this reason, an overview of important historical developments which continue to shape the lives of North American Indians, both on and off the reservations, is presented.

The exhibition begins with a section examining symbolically charged items seen as 'typically Indian': moccasins, medicine pouches, tomahawks and peace pipes, for instance. In the main body of the exhibition, each regional section ends with a selection of modern North American Indian art. These latter sections examine how North American Indians regard themselves against the backdrop of American society and assess the extent to which their culture is alive and creative.

EN ANNAN FANTASTISK UTSTÄLLNING

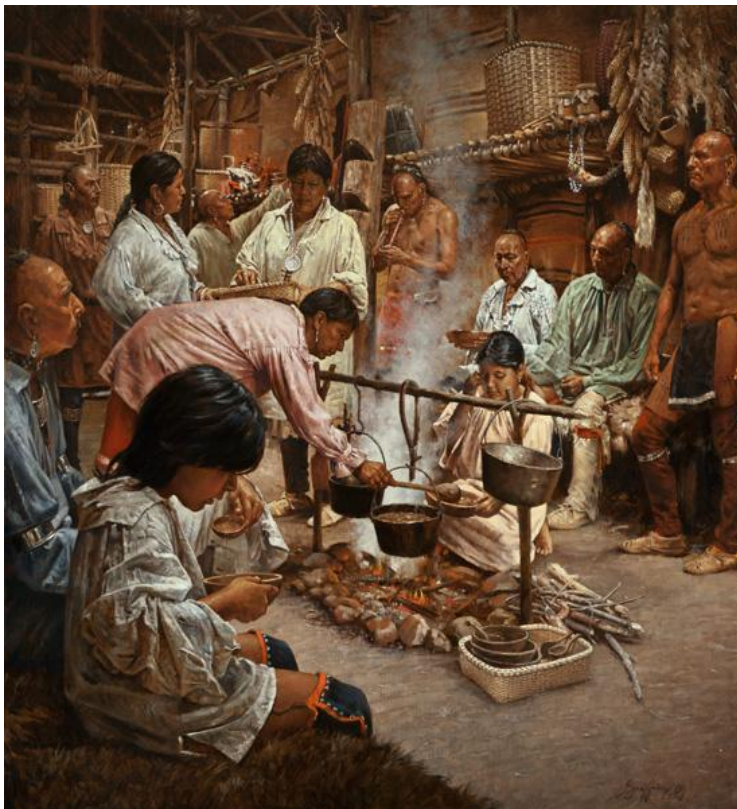
I dag - den 6 september - öppnar på konstmuseet Eiteljorg Museum, Indianapolis, Indiana, deras åttonde årliga konstutställning kallad "**Quest for the West**". Det är en specialutställning omfattande nästan 200 verk av ett femtiotal konstnärer, i olika genrer som skulpturer i såväl sten som brons, målningar i olja och akryl, samt pennteckningar av välkända konstnärer, som bland andra Gerald Balciar, Krystii Melaine, John Fawcett, Robert Griffing, and Karin Hollebeke. Speciell Robert Griffing vet ni att jag tidigare har framfört som en av mina absoluta favoriter. Det här skulle jag gärna ha velat se. Utställningen kommer att invigas av museets Vice President och Chief Curatorial Officer James Nottage, som talade till oss när vi var där förra

hösten under vår medlemsresa. Det kommer sedan i vanlig ordning att vara stor show med hembesök hos seriösa konstsamlare, symposier, kurser och demonstrationer. Det blir galamiddagar och det blir prisutdelningar. Alltså stor show! En speciell grej man har i dessa årliga utställningar, är att föregående års vinnare av priset "Årets Artist", kommer att ha en egen specialutställning i utställningen. I år är det den kände allkonstrnären John Coleman, som kommer att ställa ut såväl skulpturer som målningar. Utställningen öppnar för allmänheten på söndag, den 8 september och kommer att pågå till och med den 6 oktober. Så det gäller att skynda.

Kanske får vi locka med några utställningsexempel:

John Coleman: Walk in Beauty; bronsskulptur

Robert Griffing: Family; oljemålning

Hälsningar
Bertil Thörn